

Н.В. Василюк, студ., V курс, гр. ЕП-32, ФЕМ
Науковий керівник – ст. викл. Н.А. Станкевич
Житомирський державний технологічний університет

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах поглиблення ринкових реформ в економіці України особливого значення набувають питання забезпечення життєдіяльності підприємств. Процес одержання грошових надходжень і здійснення грошових виплат (формування вхідних і вихідних грошових потоків) є передумовою безперервного та стабільного функціонування підприємства. Ліквідність, тобто спроможність у встановлені терміни виконувати свої фінансові зобов'язання, що становить одну з необхідних умов успішного функціонування підприємства, забезпечується не тільки наявністю, але й поточним надходженням коштів. Тривала неліквідність підприємства викликає його неплатоспроможність, втрату фінансової стійкості та згодом може стати причиною кризового фінансового стану або банкрутства.

Значення та роль грошових потоків для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження, визначення стратегії й тактики управління формуванням та використанням грошових потоків, інформація про які суттєво впливає на ефективність процесу управління економічними суб'єктами. Грошовий потік можна представити як сукупність послідовних подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів з приводу виконання договірних зобов'язань між суб'єктами господарювання, іншими економічними агентами (державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями).

Поняття «грошовий потік» – cash-flow – з'явилося в іноземній літературі з фінансового аналізу та фінансового менеджменту наприкінці 50-их років минулого століття. Спочатку воно використовувалося виключно у процесі визначення вартості фінансових активів та оцінки ефективності реальних інвестицій. Пізніше грошові потоки набули широкого значення та використання в економічній та фінансовій практиках. Грошові потоки набули широкого значення, оскільки були зумовлені переходом від всебічного дослідження показників прибутковості до розгляду ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості тощо.

Слід зауважити, що існують різні підходи до визначення трактування поняття «грошовий потік» у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, найпростіше визначення дає Е. Джонс: «... у бізнесі рух грошей є ключовим чинником його прогресу й успіху. Ми називаємо це потоком грошових коштів». Б. Коласс дає дещо інше, ширше визначення поняття «грошовий потік»: «під загальним грошовим потоком слід розуміти надлишок коштів, який утворюється на підприємстві, в результаті всіх операцій, пов'язаних і непов'язаних із господарською діяльністю підприємств. Таким чином він складається з господарського залишку коштів (грошовий потік від господарської діяльності) та грошового потоку не пов'язаного з господарською діяльністю підприємства».

Окремі автори ототожнюють грошовий потік з приростом чи скороченням обігових коштів та поточних зобов'язань підприємства. Зокрема, Є.С. Стоянова розглядає грошовий потік як приріст або скорочення оборотних засобів та поточних зобов'язань підприємства й акцентує свою увагу на необхідності поєднання операційного аналізу з аналізом грошового потоку. Цей підхід не враховує можливих змін у структурі оборотних активів та поточних зобов'язань, що можуть призвести до появи позитивного чи негативного грошового потоку без абсолютного приросту чи скорочення активів або поточних зобов'язань.

Тому, як можна побачити, в економістів склалося неоднозначне тлумачення терміну «грошовий потік». Виділилося два підходи до його визначення. Прибічники першого визначають грошовий потік як різницю між отриманими та виплаченими підприємством коштами за визначений термін, тобто як суму надлишку (нестачі) грошових ресурсів. Фахівці, які підтримують другий підхід, вважають, що грошові потоки – це рух коштів (обіг), тобто їх надходження (притоки) й виплати (відтоки) за визначений період часу.

Сучасна економічна теорія, а також теорія фінансів розглядає грошовий потік як стійку сукупність розподілених у часі фактів надходження або вибуття грошових коштів та їх еквівалентів, що генеруються суб'єктом господарювання в результаті здійснення його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Відповідно, виникнення та формування грошового потоку при здійсненні фінансово-господарської діяльності підприємства є результатом цілеспрямованого прояву сукупності фінансово-економічних відносин та має певні ознаки, основними серед яких необхідно вважати такі: рух грошових коштів відбувається в результаті виконання певної угоди між двома суб'єктами господарювання, оформленої належним чином, грошові потоки, що генеруються суб'єктом господарювання, мають виключно фінансовий характер, адже їх результатом є формування, розподіл, перерозподіл чи споживання фондів грошових коштів, грошові потоки визначають порядок та особливості реалізації

інших фінансових відносин, що формують фінансові результати, забезпечення ліквідності та платоспроможності і т. д.

Поняття «грошовий потік» є агрегованим, до складу якого входять різноманітні види потоків, які обслуговують господарську діяльність. Грошовий потік представляється як комплексна категорія із власною структурною характеристикою, яка включає в себе сукупність окремих складових елементів. Серед таких складових грошового потоку можна розглядати такі елементи як:

1. Причина формування грошового потоку – визначає як джерело формування грошового потоку (господарська операція суб'єкта господарювання або їх сукупність, виконання якої пов'язано із відповідним формуванням руху грошових коштів), так і фактори формування грошового потоку.

2. Форма узгодження грошового потоку – фінансово-математична процедура ідентифікації та структурування грошового потоку, забезпечення його спів ставності, а також групування та зведення грошових потоків з метою формування інформаційної бази для аналізу руху грошових коштів, наприклад, розрахунку CashFlow від основної діяльності, FreeCashFlow тощо.

3. Кількісна оцінка грошового потоку – передбачає ідентифікацію абсолютної величини руху грошових коштів в рамках як одного грошового потоку, так і сукупності грошових потоків, зокрема шляхом кількісної оцінки абсолютної величини сальдо руху грошових коштів.

Висока роль управління грошовими потоками підприємства визначається такими положеннями:

- грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства практично у всіх її аспектах. Отже, образно грошовий потік можна представити як систему «фінансового кровообігу» господарського організму підприємства. Ефективно організовані грошові потоки підприємства є найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності в цілому;

- управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість підприємства значною мірою визначаються тим, наскільки різні види потоків коштів синхронізовані між собою за обсягами і в часі. Високий рівень такої синхронізації забезпечує істотне прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку підприємства;

- управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі. Активно управляючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне й ощадливе використання власних фінансових ресурсів, сформованих з внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від залучення кредитів;

- управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства. Цьому сприяє скорочення тривалості виробничого і фінансового циклів, що досягається в процесі результативного управління грошовими потоками, а також зниження потреби в капіталі, що обслуговує господарську діяльність підприємства;

- активні методи управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами. Мова йде, в першу чергу, про ефективне використання тимчасово вільних грошових залишків у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій.

Таким чином, грошові потоки є важливим елементом забезпечення життєдіяльності господарських суб'єктів і відображають економічний процес, який опосередковується сукупністю розподілених у часі надходжень та виплат грошових коштів і їх еквівалентів, генерованих підприємством при реалізації господарської діяльності.